श्रीसोमनाथसंस्कृतयुनिवर्सिटी, वेरावलम्

सत्रान्तपरीक्षा, नवम्बर्-दिसम्बर्-२०१६

कक्षा- शास्त्री-२ (SEM-3) **प्रश्नपत्र-१** **गुणाः - ७०**

विषयः- अनिवार्यसंस्कृतम् **CF-233 Old Course** **समयः - ०३ तः ०६**

दिनाङ्कः - २४/११/२०१६ **सन्दर्भग्रन्थः - मध्यसिद्धान्तकौमुदी (व्याकरणेतरच्छात्राणां कृते)**

न्यायसिद्धान्तमुक्तावली (व्याकरणच्छात्राणां कृते)

मध्यसिद्धान्तकौमुदी (व्याकरणेतरच्छात्राणां कृते)

॥ प्रथमान्वितिः ॥

प्र-१ द्वयोः व्याख्यां कुरुत । **०८**

१. प्रातिपदिकार्थलिङ्गपरिमाणवचनमात्रे प्रथमा ।

२. अकथितं च ।

३. अन्तराऽन्तरेण युक्ते ।

४. अनुर्लक्षणे ।

प्र-२ केषाञ्चित् चतुर्णां यथोचितसूत्रेण सह सम्बन्धः सप्रमाणं प्रदर्शनीयः । **०८**

१. कृष्णः ।

२. द्रोणो व्रीहिः ।

३. हरिं भजति ।

४. गां दोग्धि पयः ।

५. बलिं याचते वसुधाम् ।

६. उपर्युपरि लोकं हरिः ।

७. अभितः कृष्णम् ।

८. निकषा लङ्काम् ।

प्र-३ टिप्पणीद्वयं लिखत । **०४**

१. कर्मणि द्वितीया ।

२. अकथितं च ।

३. अधिशीङ्स्थासां कर्म ।

४. कर्मप्रवचनीययुक्ते द्वितीया ।

प्र-४ पञ्चानामुत्तरं यच्छत । **०५**

१. लिङ्ग नाम किम्?

२. सम्बोधने का विभक्तिः भवति?

३. कारक शब्दस्य कोऽर्थः?

४. दुह् धातोः उदाहरणं किम्?

५. गत्यर्थकधातोः उदाहरणं किम्?

६. आदिखाद्योन इति वार्तिकेन कस्य निषेधः?

७. माणवकं धर्मं ब्रूते कस्य सूत्रस्य प्रयोगः?

८. शतं जयति देवरतम् कस्य सूत्रस्य प्रयोगः?

॥ द्वितीयान्विति: ॥

प्र-५ यथेष्टं द्वयो: समीक्षा कार्या । **०८**

१. कालाध्वनोरत्यन्तसंयोगे ।

२. साधकतमं करणम् ।

३. येनाङ्गविकार: ।

४. नम:स्वस्तिस्वाहास्वधाऽलंवषडयोगाश्च ।

प्र-६ चतुर्णां यथोचितसूत्रेण सह सम्बनध: सप्रमाणं प्रदर्शनीय: । **०८**

१. रामेण बाणेन होत वाली ।

२. पुत्रेण सहागत: पिता ।

३. अक्ष्णा काण: ।

४. दण्डेन घट: ।

५. विप्राय गां ददाति ।

६. शतेन शताय वा परिक्रीत: ।

७. वाताय कपिला विद्युत् ।

८. हरये नम: ।

प्र-७ द्वे टिप्पण्यौ लेख्यौ । **०४**

१. अपादाने पञ्चमी ।

२. विभाषा गुणेऽस्त्रियाम् ।

३. पृथग्विनाानानामिस्तृतीयाऽन्तरस्याम् ।

४. अपपरीवर्जने ।

प्र-८ पञ्चानां लघूत्तराणि दातव्यानि । **०५**

१. करण संज्ञा कस्य भवति?

२. अपवर्ग: अर्थात् ?

३. शतेन शताय वा परिक्रीत:- प्रयोगेऽस्मिन् केन सूत्रेण चतुर्थी भवति?

४. पितृभ्य: स्वधा - इत्यत्र केन सूत्रेण चतुर्था?

५. ध्रुवमपायेऽपादानम् - इत्यत्र अपाय शब्दस्य कोऽर्थ:?

६. उत्पातेन ज्ञापिते च - वार्तिकेन किं भवति?

७. ब्रह्मण: प्रजा: प्राजयन्ते – इत्यत्र केन सूत्रेण अपादानम्?

॥ तृतीयान्विति: ॥

प्र-९ द्वयो: विवेचनं कुरुत । **०८**

१. प्रतिनिधिप्रतिदाने च यस्मात् ।

२. षष्ठी शेषे ।

३. दिवस्तदर्थस्य ।

४. सप्तम्यधिकरणे च ।

प्र-१० अधोलिखितेषु केषाञ्चित् चतुर्णां यथोचितसूत्रेण सह सम्बन्धः सप्रमाणं प्रदर्शनीयः। ०८

१. जगतः कर्ता कृष्णः।

२. राज्ञां मतः बुद्धः - पूजितो वा।

३. कुर्वन् कुर्वाणो वा सृष्टिं हरिः।

४. दैत्यान् हतवान् विष्णुः।

५. विष्णुना हता दैत्याः।

६. ब्राह्मणस्य कुर्वन्।

७. ज्ञानेन निमित्तेन हरिः सेव्यः।

प्र-११ एकस्मिन् विषये टिप्पणीं कुरुत। ०२

१. आयुक्तकुशलाभ्यां चासेवायाम्।

२. साधुनिपुणाभ्यामर्चायां सप्तम्यप्रतेः।

प्र-१२ द्वयोः लघूत्तरं दातव्यम्। ०२

१. उभयप्राप्तौ कर्मणि - इति सूत्रस्य कोऽर्थः?

२. दैत्यान् हतवान् कृष्णः प्रयोगेऽस्मिन् केन सूत्रेण षष्ठी-निषेधः?

३. यतश्चनिर्धारणम् – इत्यनेन किं भवति?

४. यस्मादधिकं यस्य चेश्वरवचनं तत्र सप्तमी इत्यनेन सप्तमी कदा करोति?

न्यायसिद्धान्तमुक्तावली (व्याकरणच्छात्राणां कृते)

प्र-१ द्वयोः व्याख्यां विषदतया ददतु। ०८

१. स द्रव्येति श्लोकं व्याख्यात।

२. मङ्गलवादं साधयत।

३. नूतनेति श्लोकं व्याख्यात।

प्र-२ द्वयोरेकस्य व्यख्यां साधयत। ०८

१. सप्तपदार्थानां लक्षणोदाहरणानि करिकाभिः प्रतिपादयत।

२. जातिबाधकसङ्ग्रहं यथाग्रन्थं साधयत।

प्रक-३ निम्नेषु द्वौ पूरणीयौ। ०४

१. उत्क्षेपणं .... पञ्च च॥

२. घटादीनां .... प्रकीर्तितः॥

३. द्रव्यं गुण .... कीर्तिताः॥

प्र-४ पञ्चानामुत्तरम् एकवाक्येन समादतु। ०५

१. मुक्तावली केन रचिता?

२. मङ्गलस्य फलं किम्?

३. पदार्थाः कति ? के च ते?

४. अभावः कतिविधः?

५. संसारमहीरुहस्य निमित्तकारणं किम्?

६. ईश्वरास्तित्वे प्रमाणं किम्?

७. कर्म कति विधम्?

॥ द्वितीयन्वितिः ॥

प्र-५ द्वयोः व्यख्यां विषदतया ददतु । **०८**

१. अभावस्वरूपं यथामुक्तावलि प्रतिपादयत ।

२. तमसः दशमद्रव्यत्वं प्रतिपाद्य खण्डयत ।

३. कारिकावल्याः कर्तुः परिचयं कारयत ।

प्र-६ द्वयोरेकस्य व्याख्यां साधयत । **०८**

१. सप्तपदार्थानां नवद्रव्याणां च साधर्म्यं साधयत ।

२. कारिकात्रैविध्यां यथाकारिकामुक्तावलि विवृणुत ।

प्र-७ निम्नेषु एकस्य पूर्तिः कार्या । **०२**

१. तत्र क्षिति .... मतः ॥

२. योनिजादि .... उदाहृतः ॥

प्र-८ द्वयोरेकस्य पूर्तिः कार्या । **०२**

१. अन्यथा .... परिकीर्तितम् ॥

२. व्यापकत्वात् .... परिकीर्तितः ॥

॥ तृतीयान्वितिः ॥

प्र-९ द्वयोः व्याख्यां विषदतया ददतु । **०८**

१. कारणलक्षणम् उदाहरणसहितं व्याख्यात ।

२. पञ्चान्यथासिद्धीः कारिकाभिः स्पष्टं साधयत ।

३. बुद्धेः स्वरूपं यथाग्रन्थं परिचाययत ।

प्र-१० द्वयोरेकस्य विस्तृतव्याख्या देया । **०८**

१. आत्मनः स्वरूपं पूर्वपक्षसिद्धान्तसहितं साधयत ।

२. नवद्रव्याणां गुणनिरूपणं स्पष्टं प्रतिपादयत ।

प्र-११ अधस्तनेषु द्वयोः टिप्पणीं लिखन्तु । **०४**

१. समवायः ।

२. असमवायिकारणम् ।

३. पञ्चान्यथासिद्धयः ।

४. पृथिवी ।

प्र-१२ पञ्चानाम् एकवाक्येन उत्तरं लिखन्तु । **०५**

१. बुद्धिः कतिविधा?

२. अनित्या पृथिवी कतिविधा?

३. इन्द्रियाद्यधिष्ठाता कः?

४. अवयवायविनोः कः सम्बन्धः?

५. रूपं केनेनाद्रियेण गृह्यते?

६. जलीयं शरीरं कुत्र भवति?

७. लौकिकसन्निकर्षः कतिविधः?